

Živý odkaz Kristíny a Márie Royových

Iveta Topolčanová

Štvrtá októbrová nedeľa nás privítala upršaným jesenným počasím, ale nič to neubralo z radostného očakávania sviatočného dňa. V evanjelickom zbere, kde rodina Royových prežila značnú časť spoločného života, v našej milovanej Starej Turej, kde Kristína a Mária toľko vytrpeli pre svoju vieru a nadšenie, sme v láskyplnom spoločenstve uvažovali o tom, aká sila, moc a viera, viedli naše rodáčky k plneniu svojich nelahkých ideálov.

Slávnostné Služby Božie začali piesňou Krásna si moja otčina v podaní spojených miestnych spevokolov so sprievodom sláčikového kvarteta a klavíra. Domáci slova Božieho kazateľa manželja Činčurákovci všetkých srdečne privítali. Zazneli ďalšie krásne duchovné piesne a k liturgii sa pridali sestra farárka Kopincová z Kostolného, brat kaplán Panuška z Nového Mesta nad Váhom, Radomír Vařák, zborový farár v Trnave a biskup Ján Hroboň.

Spoločenstvo veriacich bolo o to vrúcnejšie, že sa stretli viacerí bratia, sestry i významné osobnosti z podjavorinského regiónu a mohli spoločne Pánu Bohu ďakovať a chváliť Ho. Pripomenuli sme si hneď niekoľko výročí spätých so sestrami Royovými, a preto, akoby to v mohutnom vrúcnom chválospeve, zazneli aj nádherné royovské piesne. Kráľu nebies a Smieť žiť pre Krista spieval vari každý zanietene a od srdca.

Slávnostná kázeň

Povzbudzujúcim posolstvom pre prítomných veriacich bola kázeň biskupa Jána Hroboňa na text 2 K 5, 17: „Preto, ak je niekto v Kristovi, je novým stvorením. Staré veci pomínuli, nastali nové.“

Z mnohých myšlienok vyberáme: „V cirkevnom zbere Stará Turá si tohto roku pripomíname jedinečné výročia: 130 rokov od vydania najznámejšieho, najvydávaného a najprekladanejšieho diela Kristíny Royovej – *Bez Boha na svete*, 120 rokov od vydania novely *Sluha*, 90. výročie otvorenia Domova bielych hláv a 10. výročie založenia múzea sestier Royových.“

Od čias týchto sestier nezažila naša cirkev tak mohutné, intenzívne a vrúcne duchovné prebudenie, ako vtedy, pred viac ako sto rokmi. Srdcia ľudí nanovo zahoreli pre Pána Ježiša Krista. Jeho slovo a cirkev, pre misiu, evanjelizáciu a službu. Rozbité

vzťahy sa uzdravovali, manželstvá obnovovali, rodiny spájali, mnohí skoncovali s alkoholom, namiesto náboženského formalizmu sa ľudia prebúdzali k živej viere, osobnému vzťahu k Pánovi Ježišovi Kristovi, začali denne čítať Božie slovo, k pobožnostiam sa stretávali celé domácnosti.

Kristína a Mária Royové boli vzácnym nástrojom v Božích rukách, cez ich službu, dielo, svedectvo Boh zmenil životy zástupcov ľudí a mení ich dodnes.

Už len fakt, že literárne diela Kristíny Royovej boli preložené do takmer 40-tich jazykov, čím je najprekladanejšou slovenskou spisovateľkou, svedčí sám za seba. Keby sme napríklad aj nepoznali, o čom sú novely *Bez Boha na svete*, *Sluha* alebo iné diela, keď zaznie pieseň *Smieť žiť pre Krista*, Boh náš je láska, Skala vekov, Ži krásne v časom živote, každého srdca sa to dotýka. Sestry Royové zostavili nový spevník *Piesne Sionské*, ktorý obsahoval 310 piesní. A so službou Slova išla ruka v ruke aj služba praktická. V Starej Turej bol ich zásluhou vybudovaný sirotinec *Chalúпка*, útulňa pre najnúdznejších, *Domov bielych hláv* a malá ambulatná nemocnica. Podieľali sa na založení *Modrého kríža*, abstinenčného a evanjelizačného spolku. To všetko sa dialo v hospodársky ťažkých časoch, chudobe, národnostnom útlaku a masívnom vystahovalectve.

Sestry Royové narazili však aj na odpor medzi vlastnými, zvlášť v cirkvi, keď ich označili za sektárky, ohrozovali aj fyzicky, keď im napríklad kameňmi rozbili okná na dome a vyhlasovali, že budú pochované s uhynutými zvieratami. Brali to tak, že tam, kde sa dejú Božie veci, to toho zlého vždy vyruší a zmobilizuje na odpor. Horšie by bolo, keby sa tak nedialo. Útoky brali ako potvrdenie správnosti svojej služby.

Čo stálo za fenoménom prebudenia?

1. **Pán Ježiš Kristus – ako Pán a Spasiteľ, Záchranca, Jeho láska k nám, osobný vzťah k Nemu, Pán Ježiš ako základ, ako stred a ťažiskový bod, ku ktorému sa vzťahuje všetko ostatné.** Ten bol predovšetkým vyvýšený a oslávený v živote a diele sestier Royových, Jeho hlásali, k Nemu pozývali. K živému Pánovi, nie iba teologickému, nie iba historickému, nie iba zavretému v tradíciách a formách, ale živému, prítomnému v nás, v srdciach jeho nasledovníkov.

2. **Služba lásky.** Viera v Pána Ježiša Krista a láska k Nemu sa prejavuje predovšetkým cez službu tým najnúdznejším. Zároveň je praktická pomoc bližnému v núdzi ten najlepší spôsob, ako mu priniesť aj zvest o záchrane v Pánovi Ježišovi. Sestry Royové zdôrazňujú v zmysle slova Mk 10, 45, že Pán Ježiš Kristus neprišiel, aby Jemu slúžili, ale

aby On slúžil a dal svoj život ako výkupné za mnohých.

3. **Svedectvo osobným príkladom.** Postavy ako Martinko, či sluha Metod a mnohé iné v diele Kristíny Royovej boli mimoriadne krásne, čisté, sväté charaktery. Človek by si povedal, že je to naivná predstava alebo ilúzia. Zámer spisovateľky však bol ten, aby cez charakter týchto ľudí bol zreteľný charakter Pána Ježiša Krista, aký je On. My všetci, ktorí veríme v Neho, by sme mali zobrazovať Jeho charakter, aby bol cez nás viditeľný a prítomný.

4. **Túžba po nebeskom domove.** Vinie sa ako zlatá niť v dielach Kristíny Royovej. Viera, že život veriaceho človeka smeruje k dokonalému nebeskému domovu, k stretnutiu s Pánom Ježišom a so svojimi blízkymi, kde nebude ani slz, ani bolesti, len dokonalá láska, pokoj a šťastie v Božej prítomnosti. Tešila sa na tento nebeský domov. Túžba po ňom nebola únikom z ťažkej reality, ale realitu nebeského domova, tú istotu, že raz tam spočinie, vnášala do reality okolo seba.

Bolo by veľmi dobré, keby sme takmer 100 rokov po smrti sestier Royových, pre ne našli miesto v našej cirkvi aj našej spoločnosti. Nielen v zmysle pripomínania, ale predovšetkým v novom zahorení pre Pána Ježiša Krista a Jeho Slovo. V zmysle prebudenia z náboženskej strnulosti a formalizmu k živej viere, oddanej láske a obetavej službe. K nasledovaniu Pána Ježiša Krista, kde vidieť ovocie Jeho Ducha, lásku, radosť, pokoj, jednotu...“

Spevácky zbor Lastovičky

O duchovné osvieženie sa postaral detský spevácky zbor *Lastovičky* pod dirigentskou taktovkou dlhoročnej umeleckej vedúcej Janky Feríkovej. Nasledovali pozdravy a príhovory. Služby Božie boli obohatené vystúpením a piesňami viacerých laických pracovníkov zo zboru a hudobnej mládežníckej skupiny.

Po požehnaní detí pred oltárom, po Áronovskom požehnaní a záverečnej liturgii, domáci brat farár so sestrou farárkou všetkým poďakovali za účasť, organizátorom za spoluprácu a prítomných pozvali na bohatý popoludňajší program.

Ten pokračoval pútavou prednáškou historika Pavla Trúsika v modlitebni pri evanjelickom kostole. Bola tiež možnosť individuálnej prehliadky *Domova bielych hláv*, kde sa hostia dozvedeli bližšie informácie o činnosti OZ *Sluha* a zaujímavosti o samotnej historickej stavbe. Mohli navštíviť *Múzeum sestier Royových* a prezentáciu historických i súčasných prekladov knihy *Bez Boha na svete*. Prehliadka bola spojená s predajom kresťanských literatúr a ochutnávkou skvelej kávy August Roy. ○

Čo povedali o knihe Bez Boha na svete?

Túto knihu napísala Kristína Royová ako svoju prvotinu a napísala ju na posedenie, a tak sa dá aj táto krásna knižka na posedenie prečítať. Novela je adresovaná rovnako dospelým, ako aj detským čitateľom. Stala sa najprekladanejším dielom v slovenskej literatúre. Ako je možné, že je táto kniha už 130 rokov stále žiadaná a nanovo vydávaná? Nuž ako autorka sama povedala, každé slovo bolo inšpirované Duchom Svätým. V jednoduchom príbehu z dedinského prostredia riešila vážny globálny problém celého ľudstva, ktorý sa vinie vekmi. Ako kedysi ľudia žili bez Boha na svete a spoliehali sa na vlastné sily, tak aj dnes žijeme odlúčení od Boha kvôli nášmu hriechu. Jedine pre obeť Pána Ježiša Krista, Božieho Syna, môžeme byť zmierení s nebeským Otcom a nájsť jasný cieľ svojho života. Jednoduché a tak silné, úderné posolstvo do každej doby. Žiť naplno, žiť s Bohom, žiť večne. Taká bola Royová. Vedela, že túžba po večnosti a hľadanie zmyslu života je zakorenená hlboko v každom človeku bez rozdielu. Kniha je aj správne dochutená. Ako keď dosloíte jedlo. Autorka implementovala Božie slovo takým zrozumiteľným spôsobom, že zachutí každému. Kto začne čítať, neprestane. A je to aj návod, ako dochutiť vlastný život. Aby sme aj my boli k iným ľuďom vládnejší, láskavejší a zmierení so sebou, s blíznymi i s Bohom. ○

Peter Ferík
riaditeľ občianskeho združenia *Sluha*

Novela pre deti i dospelých *Bez Boha na svete* je prvou prózou Kristíny Royovej a zároveň najprekladanejším dielom slovenskej literatúry. Téma príbehu, ktorú autorka napísala na jedno posedenie, je vážna – život a smrť.

Iste, môže sa zdať, že pre detského adresáta to ešte nie je celkom adekvátne. Royovej ambícia však bola primeraná a nevyrovňovala sa s ňou prostredníctvom prehnaneho didaktizmu či náboženského utilitarizmu. Veď ešte pre ňou sám veľký rozprávkár H. Ch. Andersen už dokázal, že niektoré výnimočné rozprávky môžu mať aj zlý koniec.

Má ho však aj toto predložené dielo? Kým v bežných rozprávkach napokon ich hrdinovia žijú šťastne, dokým nepomrú, Martinko umrie a napokon žije šťastne. Navždy. Motív smrti sem prináša postava hrobára a cintorín posiaty krížmi. No aj v tomto symbole predsa víťazí svetlo nad temnotou – život nad smrťou. Novela prináša podobné pocity, ako keď sa v chladnej jeseň rozžiaria cintoríny či keď do oživujúcej jari zatne veľkonočný piatok. V smrti je predsa len ukrytý život! Tak ako o tom hovorí prvý i posledný obraz Martinkovho pozemského putovania. Takúto dobrú zvest nedokážu zakaliť ani myšlienky na smrť uprostred tohto putovania. Práve naopak, aj ony len dopomôžu k triumfu života.

A ešte niečo osobné na okraj. Na novele sa mi predsa nepozdávala jedna scéna, v ktorej zvieratka pred spánkom pokľaknú na kolená. No keď som sa začal starať o ovečky, videl som, že je to skutočne tak. Každá ovečka vždy pred spánkom pokľakla. Tento postreh mi už nepríde infantilný, ale geniálny. Presne ako celá prozaická prvotina Kristíny Royovej.

Od návštevníkov nášho múzea vieme, že ju doposiaľ čítajú ľudia na celom svete. Je len dobre, keď ju budú čítať aj ďalšie generácie aj v jej domovskom jazyku. ●

Pavol Trúsik
kultúrno-propagačný manažér SNM – Múzea Slovenských národných rád, Múzea M. R. Štefánika a kurátor Múzea sestier Royových

foto: Martin Medňanský